

تعیین رابطه و سهم پیش‌بینی‌کنندگی احساس معنا در زندگی و حس انسجام در رشد پس از سانحه در متاهلین بهبود یافته از کرونا در شهر ایلام

Determining the Relationship and Predictive Role of Sense of Meaning in Life and Sense of Coherence in Post-Traumatic Growth in Recovered Married People from Coronavirus in Ilam

<https://dx.doi.org/10.52547/JFR.18.1.177>

S. Dolat Yari, M. A.

Master of Clinical Psychology, International University, Qeshm, Iran.

E. Shirvani, M. A.

Master of Family Counseling, Allameh Tabatabaie University, Tehran, Iran.

E. Yousefi, Ph.D.

Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

L. Khajepour, Ph.D.

Assistant Professor, Education Department, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

صدیقه دولت‌یاری

کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه بین‌الملل، قشم.

✉ **ابراهیم شیروانی**

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه علامه طباطبائی.

دکتر عماد یوسفی

استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم.

دکتر لیلا خواجه‌پور

استادیار گروه تعلیم و تربیت، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم.

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱/۱۹

دریافت نسخه اصلاح شده: ۱۴۰۱/۲/۲۵

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۳/۲

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship and predictive contribution of sense of meaning in life and sense of coherence in post-traumatic growth in re-

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه و سهم پیش‌بینی‌کنندگی احساس معنا در زندگی و حس انسجام در رشد پس از سانحه در متاهلین بهبود یافته از کرونا در شهر ایلام بود.

✉ Corresponding author: Allameh Tabatabaie University, Tehran.

Email: Shiroebrahim69@gmail.com

✉ نویسنده مسئول: دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

پست الکترونیکی: Shiroebrahim69@gmail.com

-covered married people from COVID-19 in Ilam. The design of the present study was quantitative, cross-sectional and correlational, in which the relationship and prediction of the dependent variable (post-traumatic growth) was determined based on independent variables (sense of meaning in life and sense of cohesion). The statistical population of the present study included all patients with coronary heart disease (5000 people) in Ilam city who were discharged from Mostafa Khomeini Hospital in Region 4 (Ilam). The sample of this study was determined based on the number of statistical population; in this way, first the population size was determined and then according to Morgan table, the sample size (350 people) was calculated and 198 were male and 152 were female. The sampling method was random. Data were collected based on the Meaning of Life Questionnaire by Estger and Oishi (2004), the Antonovsky Coherence Questionnaire (1993) and the Tedeschi Post-Traumatic Development Questionnaire (1996). The results showed that the sense of meaning in life and the sense of cohesion significantly predict post-traumatic growth. This means that the higher the sense of meaning in life and the sense of cohesion in those who have recovered from COVID-19, the more post-traumatic growth they experienced ($p < 0.05$). Based on these results, it can be said that strengthening the sense of meaning in life and the sense of cohesion in people with coronavirus can be considered as an important item for the possibility of tolerating this disease, as well as changes and positive growth after it.

Keywords: Sense of Meaning in Life, Sense of Coherence, Post-Traumatic Growth, Coronavirus Disease.

طرح پژوهش حاضر کمی، مقطعی و به روش همبستگی بود و در آن سعی شد رابطه پیش‌بینی متغیر وابسته (رشد پس از سانحه) بر اساس متغیرهای مستقل (احساس معنا در زندگی و حس انسجام) تعیین شود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه بهبودیافتگان بیماری کرونا (۵۰۰۰ نفر) در شهر ایلام بودند که از بیمارستان مصطفی خمینی منطقه ۴ (ایلام) ترخیص شده بودند. نمونه مورد مطالعه پژوهش بر اساس تعداد جامعه آماری تعیین شد، به این صورت که ابتدا حجم جامعه مشخص و سپس با توجه به جدول مورگان حجم نمونه (۳۵۰ نفر) برآورد شد و از این تعداد ۱۹۸ نفر مرد و ۱۵۲ نفر زن بودند. بنابراین روش نمونه‌گیری تصادفی بود. جمع‌آوری داده‌ها بر اساس پرسش‌نامه معنای زندگی استگر و اویشی (۲۰۰۴)، پرسش‌نامه حس انسجام انتونوسکی (۱۹۹۳) و پرسش‌نامه رشد پس از سانحه تدهسچی و کالهون (۱۹۹۶)، انجام گرفت. نتایج تحقیق نشان داد احساس معنا در زندگی و همچنین احساس انسجام به‌صورت معنی‌داری رشد پس از سانحه را پیش‌بینی می‌کنند. بدین معنی که هرچه میزان احساس معنا در زندگی و احساس انسجام در بهبودیافتگان از کرونا بالاتر بود، رشد پس از سانحه بیشتری را تجربه کرده بودند ($p < 0/05$). براساس این نتایج می‌توان گفت که تقویت احساس معنا در زندگی و حس انسجام در افراد مبتلا به بیماری کرونا، می‌تواند به‌عنوان یک آیت مهم جهت ممکن ساختن تحمل این بیماری و همچنین تغییرات و رشد مثبت پس از آن مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: احساس معنا در زندگی، حس انسجام، رشد پس از سانحه، کرونا.

مقدمه

در دسامبر سال ۲۰۱۹ میلادی گزارشی از یک ویروس واگیردار^۱ که از ووهان چین انتشار یافته بود، در سراسر جهان شنیده شد. عامل مهم این بیماری نوعی ویروس جدید و تغییر ساختار یافته از خانواده کرونا-ویروس‌ها تحت عنوان Cov-2-sars بود که بیماری کووید-۱۹ نام‌گذاری شد (آندرسون، رامبوت، لپکین و همکاران^۲، ۲۰۲۰). متأسفانه این ویروس به علت قدرت شیوع و سرایت بسیار بالا به سرعت در کل جهان انتشار یافت و تقریباً در مدت زمانی اندک (کمتر از چهار ماه) همه کشورهای جهان را درگیر و آلوده کرد (جباری فرخی، حسنی و یگانه، ۱۴۰۰). ویروس همه‌گیر کووید-۱۹ ناشی از کرونا ویروس نوین ۲۰۱۹ در سراسر جهان، همچنان در حال گسترش بود و تمامی کشورهای جهان را درگیر خود کرده بود. تا نیمه اول سال ۲۰۲۱ میلادی با وجود تولید واکسن‌های انبوه، هیچ راه حل درمانی وجود نداشت که به‌طور کامل این بیماری مزمن را از زندگی افراد در سراسر جهان حذف کند، و به همین دلیل و بنا بر عقیده پزشکان، رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و همچنین قرنطینه خانگی^۳ برای کاهش تعامل دوسویه به‌عنوان کاراترین روش پیشگیری از ابتلا به این بیماری مورد تأکید قرار گرفته بود (کریمی، ۱۳۹۹).

بیماری همه‌گیر کرونا، نه‌تنها میزان بالای مرگ‌ومیر ناشی از عفونت ویروسی را به همراه دارد، بلکه باعث نوعی فاجعه روانی در کل نقاط جهان شده است، به‌طوری که عدم قطعیت و پیش‌بینی‌ناپذیری شیوع پاندمی بیماری عفونی، پتانسیل بالایی برای ترس روانی از سرایت بیماری ایجاد کرده و اغلب منجر به بسیاری از مشکلات روحی و روانی شده است (سینگال^۴، ۲۰۲۰). نقطه عکس مشکلات روحی و روانی ناشی از کروناویروس، این است که اگرچه بهبودیافتگان از کرونا ممکن است همچنان درگیر عوارض منفی بیماری باشند، بعضی از آنان پس از بهبودی تحولات مثبتی در زندگی ایجاد می‌کنند که به آن رشد پس از سانحه^۵ می‌گویند (حسین‌پور و صادقی‌فرد، ۱۴۰۰). رشد پس از سانحه به تغییراتی مثبت اشاره می‌کند که افراد پس از وقوع یک حادثه تقریباً بزرگ به دست می‌آورند و باعث تحول مثبت می‌شود. بنابراین رشد پس از سانحه، احتیاج دارد به مشکلات متزلزل در دنیای فرضی یک فرد یا احساسات و عواطف شخصی او (مارزیلیانو، توماس و مویر^۶، ۲۰۲۰). در تعریفی دیگر رشد پس از سانحه، به تجربه تغییرات متفاوت و معنی‌دار مثبت نشأت‌گرفته از مخاطرات در مواقع بسیار بحرانی زندگی گفته می‌شود (کاشدان و کانی^۷، ۲۰۱۱). بنابراین ریشه مشترک تمام تعاریف انجام شده، تغییرات مثبت است که افراد پس از آسیب در خود، گزارش می‌کنند و محدود به شکل خاصی از مشکلات و اختلالات نخواهد بود، بلکه بروز مشکلات و بیماری‌های جسمانی مزمن، قربانی وقایع طبیعی شدن، وقوع سانحه‌های معلولیت‌آفرین، فوت عزیزان و حتی بروز سوختگی متوسط تا شدید نیز می‌تواند رشد پس از سانحه را در پی داشته باشد (ساریزاده، حیدرزاده و قهرمان‌زاده، ۱۳۹۸).

رشد پس از سانحه اصولاً به پنج حیطه تفکیک شده است: ۱- قدرشناسی بیشتر از زندگانی و احساس تحول و تغییر در ملاک‌های دارای اولویت؛ ۲- گرم بودن و رابطه صمیمی‌تر با افراد دیگر؛ ۳- داشتن احساسی فراتر از قدرت فردی؛ ۴- معنویت رشدیافته و ۵- توانایی‌های جدید. حیطه قدرشناسی بیشتر از زندگانی و احساس تحول در ملاک‌های دارای اولویت به معنای دست یافتن به ارزش زندگی است. گرم بودن و رابطه صمیمی‌تر با افراد دیگر به معنای بسط شبکه روابط و صمیمیت بیشتر با آن‌هاست. داشتن احساسی فراتر از قدرت فردی به افزایش قدرت درونی و توانایی متکی بودن به خود در سختی‌ها اشاره دارد. معنویت رشدیافته

به فهم تجربه‌ها و تقویت عقاید معنوی اشاره می‌کند. توانایی و قابلیت‌های جدید نشان‌دهنده ساخت یک مسیر یا فرصت‌های جدید است (مارزیلیانو و همکاران، ۲۰۲۰).

واژگونز و والینت^۸ (۲۰۲۱) در تحقیق خود با موضوع «رشد پس از سانحه و پاسخ‌های استرس در طی بیماری مسری کرونا، نقش باورهای اصلی در مورد جهان و دیگران در نمونه‌ای از زندانیان ۱۸ تا ۷۵ ساله» بیان کرده‌اند که شدت پس از سانحه با عدم تحمل قطعیت همراه است در حالی که رشد پس از سانحه با باورهای زندگی در یک جهان خوب و چشم‌انداز مثبت از آینده مرتبط است. با توجه به پژوهش مذکور می‌توان بیان داشت که آسیب‌ها همیشه با مشکلات همراه نیستند و برخی از آسیب‌ها منجر به رشد پس از سانحه می‌شوند و در این میان ممکن است متغیرهای روان‌شناختی متعددی دخیل باشند، که بنابر فرض پژوهشگر مطالعه حاضر، حس انسجام^۹ در افراد بهبود یافته از کرونا از جمله متغیرهای دخیل، و پیش‌بینی‌کننده رشد پس از سانحه است (حسین‌پور و صادقی‌فرد، ۱۴۰۰). اعتقاد بر این است که احساس انسجام یک جهت‌گیری کلی به سمت زندگی است تا یک ویژگی شخصیتی اساسی. این مفهوم دارای سه عامل است: ادراک (ادراک فرد از ساختار و روشن بودن موقعیت‌ها و رویدادها)، مهارت‌های مدیریتی (باور به داشتن مهارت‌های اساسی برای رویارویی با چالش‌های زندگی و رویارویی با آنها) و در نهایت معناداری (به این معنی که چالش‌های زندگی ارزش سرمایه‌گذاری و مشارکت را دارند) که این خاصیت در رویدادهای استرس‌زای زندگی از سلامتی محافظت می‌کند (نریمانی و غفاری، ۱۳۹۸).

تحقیقات نشان داده است که بین انسجام و افسردگی رابطه منفی هست و بین انسجام با عزت نفس همبستگی مثبت وجود دارد (بایدکریستین^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۱). تحقیقات همچنین گویای آن است که بزرگسالان با حس انسجام بالا از سلامت روان و رضایت بالایی از زندگی برخوردار هستند (کوواتو و هیرانو^{۱۱}، ۲۰۲۰). نکته دقیق‌تر در مورد احساس انسجام، داشتن ادراک مثبت از خود در مواجهه با موقعیت‌های مختلف و متنوع زندگی در مواجهه با موقعیت‌های ناخواسته زندگی است که ممکن است با میل درونی سازگار نباشد (کورو و دی کارو^{۱۲}، ۲۰۲۰)، و این مهم در افراد بهبودیافته از کرونا به خودی خود، زمینه بروز رشد پس از سانحه را هموارتر می‌نماید.

احساس معنا در زندگی^{۱۳} متغیر دیگری است که بنابر فرض پژوهشگر، توان پیش‌بینی تغییرات مثبت در افراد، به‌خصوص بروز رشد پس از سانحه را داراست. معنای زندگی یکی از مقولاتی است که انسان حقیقت‌طلب می‌خواهد به ماهیت آن دست یابد و معناداری زندگی، کاملاً به نحوه نگرش انسان به شیوه زندگی بستگی دارد. برای آنکه زندگی فردی دارای معنا شود، وی باید معنای زندگی را ادراک کند (حجی‌زاده رستم‌لو و طهرانی‌زاده، ۱۳۹۶). به‌طور دقیق‌تر، معنای زندگی به نوعی از احساس ارتباط با خالق هستی، داشتن هدف در زندگی، تعقیب و نیل به اهداف با ارزش و رسیدن به تکامل اشاره دارد (کینگ و هایکرز^{۱۴}، ۲۰۲۱) که در اصل ماهیت شناختی دارد و دربردارنده باورهای افراد در مورد وجود یک هدف غایی در زندگی، اعتقاد به معنویات و زندگی اخروی است (فرانکل^{۱۵}، ۱۹۸۴). در حقیقت، داشتن معنا در زندگی، یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های رفاه انسان و رضایت از زندگی است و در این زمینه، مطالعات نشان می‌دهند که مفهوم معنای زندگی ارتباط تنگاتنگی با سلامت و رفاه روان‌شناختی افراد دارد و در این راستا، سبب پایین آمدن عواطف منفی از جمله اضطراب، افسردگی و مشکلات بعد از آسیب‌های روان‌شناختی (که بیماری

همه‌گیر کرونا نیز از آن جمله است) خواهد شد (پورحسین، احسانی، نبی‌زاده و انسانی مهر، ۱۳۹۸)؛ بنابراین با توجه به مسئله مطرح‌شده در متن حاضر و پیش‌فرض انگاشتن متغیرهای مداخله‌گر، سؤالی که در پی پاسخ دادن به آن هستیم این است که آیا می‌توان بر اساس سطح احساس معنا در زندگی و حس انسجام، رشد پس از سانحه را در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام پیش‌بینی کرد؟

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع پژوهش کمی، مقطعی و به روش همبستگی بود و در آن سعی شد رابطه بین متغیر احساس معنا در زندگی و حس انسجام به‌عنوان متغیر مستقل و رشد پس از سانحه به‌عنوان متغیر وابسته با استفاده از ضریب همبستگی کشف شود و همچنین رابطه پیش‌بینی متغیر وابسته (رشد پس از سانحه) بر اساس متغیرهای مستقل (احساس معنا در زندگی و حس انسجام) تعیین شود.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه بهبودیافتگان از بیماری کرونا (۵۰۰۰ نفر) در شهر ایلام بودند که از بیمارستان مصطفی خمینی منطقه ۴ (ایلام) ترخیص شده بودند.

نمونه و روش انتخاب نمونه

نمونه مورد مطالعه این پژوهش بر اساس تعداد جامعه آماری تعیین شد، به این صورت که ابتدا حجم جامعه مشخص شد و سپس با توجه به جدول مورگان حجم نمونه (۳۵۰ نفر) برآورد شد و از این تعداد ۱۹۸ نفر مرد و ۱۵۲ نفر زن بودند. بنابراین روش نمونه‌گیری تصادفی بود. معیارهای ورود به نمونه عبارت بودند از: بهبودیافتگان ثبت‌شده در بیمارستان مصطفی خمینی (ره)، سلامت روان و تمایل به مشارکت در پژوهش.

ابزارهای گردآوری اطلاعات

پرسش‌نامه معنا در زندگی استگر (MLQ)^{۱۶}: برای بررسی معنا در زندگی از پرسش‌نامه معنا در زندگی استگر استفاده شد. این پرسش‌نامه توسط استگر، فرازر، اوشی و کالر^{۱۷} در سال (۲۰۰۶) ساخته شده است. پرسش‌نامه مذکور دارای ۱۰ گویه است و دو حالت را در رابطه با معناداری در زندگی مورد سنجش قرار می‌دهد: حالت اول: وجود معنا. حالت دوم: جست‌وجوی معنا. تمامی گویه‌های مربوط به این پرسش‌نامه به صورت درجه‌بندی از نوع لیکرت و ۷ درجه‌ای است. نمره‌گذاری پرسش‌نامه به این صورت است که طیف نمره‌گذاری از «کاملاً نادرست» (نمره یک) تا «کاملاً درست» (نمره ۷)، وجود یا جست‌وجوی معنا را مورد سنجش و اندازه‌گیری قرار می‌دهد و به استثنای گویه ۹ که معکوس نمره‌گذاری می‌شود، سایر گویه‌ها نمره‌دهی معمولی دارند. جمع گویه‌های مرتبط با وجود معنا در زندگی نشان‌دهنده وجود این بخش از سازه و جمع نمره گویه‌های مرتبط با جست‌وجوی معنا بیانگر این قسمت از سازه مورد نظر است. سؤالات مربوط به وجود معناداری عبارت‌اند از: ۶، ۴، ۵، ۹ و ۱۰ و سایر سؤالات برای سنجش جست‌وجوی معنا در زندگی هستند.

روایی و پایایی: بر طبق گزارش‌های استگر و همکاران (۲۰۰۶)، MLQ از پایایی و روایی مطلوبی برخوردار است. همسانی درونی هر دو خرده مقیاس با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ بالا و خوب گزارش شده است، برای وجود معنا ضریب آلفا ۰/۸۱ و برای جست‌وجوی معنا این ضریب ۰/۸۴ بوده است، همبستگی بین دو خرده‌مقیاس هم کم بوده است که نشان‌دهنده برازش مطلوب این دو مقیاس برای سنجش ابعاد است. ضریب بازآزمایی آزمون در فاصله یک‌ماهه ۰/۷۰ برای وجود معنا و ۰/۷۳ برای جست‌وجوی معنا گزارش شده است. در بررسی روایی و پایایی در ایران نیز براتی سده (۱۳۸۸)، نیز ابعاد این مقیاس دارای ضریب مطلوبی بوده‌اند. همچنین مصرآبادی، استوار و جعفریان (۱۳۹۲) روایی سازه بالای ۰/۷۰ را برای این مقیاس گزارش نموده‌اند.

پرسش‌نامه حس انسجام آنتونووسکی (ACQ):^{۱۸} برای سنجش احساس انسجام از پرسش‌نامه حس انسجام آنتونووسکی استفاده شد. پرسش‌نامه مذکور را آنتونووسکی در سال (۱۹۹۳) ساخته است. پرسش‌نامه حس انسجام دارای ۱۳ گویه است و به‌صورت طیف لیکرت ۷ درجه‌ای از ۱ تا ۷ است. آزمودنی در پرسش‌نامه حس انسجام، میزان موافقت خود را با هر سوال از طریق مشخص کردن پاسخش به سوالات در یکی از هفت درجه لیکرت تعیین می‌کند. نمره هر فرد در دامنه‌ای بین حداقل ۱۳ و حداکثر ۹۱ قرار می‌گیرد. به این ترتیب نمره بین ۱۳ تا ۲۶ به معنای حس انسجام پایین، نمره بین ۲۶ تا ۵۲ به معنای حس انسجام متوسط و نمره بالاتر از ۵۲ به معنای حس انسجام بالا خواهد بود. پرسش‌نامه مذکور ۳ خرده مقیاس شامل قابل درک بودن، قابل مدیریت بودن و معنی‌دار بودن دارد.

روایی و پایایی: در ایران محمدزاده، پورشریف و علیپور (۱۳۹۰) پرسش‌نامه مذکور را پس از ترجمه بر روی دانشجویان ایرانی هنجاریایی کرده‌اند که آلفای کرونباخ پرسش‌نامه در دانشجویان پسر و دختر به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۸ و روایی همزمان این مقیاس با پرسش‌نامه ۴۵ سوالی سرسختی روان‌شناختی ۰/۵۴ به دست آوردند. همچنین ضریب اعتبار بازآزمایی کل مقیاس ۰/۶۶ به دست آمده است. همچنین این پژوهشگران به منظور بررسی اعتبار پرسش‌نامه، ارتباط خرده‌مقیاس‌های ادراک‌پذیری، کنترل‌پذیری و معناداری را با نمره کل پرسش‌نامه بررسی کردند که به ترتیب این نتایج به دست آمد: ۰/۸۶، ۰/۸۱ و ۰/۷۶؛ که نتایج به‌دست‌آمده نشان از اعتبار و پایایی مطلوب مقیاس دارد.

پرسش‌نامه رشد پس از سانحه تدسچی (PTGQ):^{۱۹} برای بررسی رشد پس از سانحه از پرسش‌نامه رشد پس از سانحه تدسچی استفاده شد. پرسش‌نامه مذکور را تدسچی و کالهن در سال (۱۹۹۶) ساخته‌اند. پرسش‌نامه رشد پس از سانحه دارای ۲۱ گویه و ۵ مؤلفه به شرح زیر است: شیوه‌های جدید، در ارتباط با دیگران، قدرت شخصی، ارزش زندگی و تغییر معنوی. و به صورت طیف لیکرت شش درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. نمرات پرسش‌نامه از ۰ (من این تغییر را به خاطر تأثیر رویداد استرس‌زا نمی‌دانم) تا ۵ (من این تغییر را به میزان خیلی زیادی به‌عنوان تأثیر رویداد استرس‌زا می‌دانم) است. همچنین دامنه نمرات آزمودنی از ۰ تا ۱۰۵ بوده و هرچه نمره بالاتر باشد میزان رشد پس از سانحه در آزمودنی بیشتر است. مؤلفه‌های پرسش‌نامه و سوالات مربوط به هر مؤلفه مورد اشاره قرار گرفته است و به شرح زیر اعلام می‌شود: شیوه‌های

جدید (۵ ماده): ۲-۱۳-۱۴-۱۹-۲۱. در ارتباط با دیگران (۷ ماده): ۶-۷-۹-۱۲-۱۵-۱۸-۲۰. قدرت شخصی (۴ ماده): ۴-۸-۱۰-۱۷. ارزش زندگی (۳ ماده): ۱-۳-۱۱. تغییر معنوی (۲ ماده): ۵-۱۶.

روایی و پایایی: در مطالعه تدسچی و کالهنون (۱۹۹۶) ضریب آلفای کلی پرسش‌نامه مذکور $0/90$ به دست آمده است. دامنه آلفای کرونباخ برای هر یک از خرده‌مقیاس‌ها بین $0/67$ تا $0/85$ به دست آمده است. در ایران نیز سیدمحمودی، رحیمی و محمدی جابر (۱۳۹۲)، ضریب آلفای کرانباخ پرسش‌نامه مذکور را $0/92$ به دست آورده‌اند. همچنین همبستگی سه مقیاس پیش‌بین با نمره کلی پرسش‌نامه رشد پس از سانحه مثبت و معنی‌دار بود.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در قالب جداول، به منظور پاسخ‌گویی به سوال مطرح در پژوهش در زیر مورد اشاره قرار گرفته است.

جدول ۱: فراوانی مربوط به جنسیت اعضای گروه نمونه

جنسیت	مرد	زن	کل
تعداد	۱۹۸	۱۵۲	۳۵۰
درصد	۵۷	۴۳	۱۰۰

در جدول ۱ اطلاعات مربوط به فراوانی جنسیت اعضای گروه نمونه نشان داده شده است. بر این اساس از بین اعضای حاضر در پژوهش ۱۹۸ نفر مرد و ۱۵۲ نفر زن بوده‌اند.

جدول ۲: فراوانی مربوط به سن اعضای گروه نمونه

سن	فراوانی	درصد
۲۰ تا ۳۰ سال	۹۱	۲۶
۳۱ تا ۴۰ سال	۱۳۲	۳۸
۴۱ تا ۵۰ سال	۱۲۷	۳۶
کل	۳۵۰	۱۰۰

در جدول ۲ اطلاعات مربوط به فراوانی سن اعضای گروه نمونه نشان داده شده است. بر این اساس از بین اعضای حاضر در پژوهش، ۹۱ نفر بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۱۳۲ نفر ۳۱ تا ۴۰ سال و ۱۲۷ نفر نیز بین ۴۱ تا ۵۰ سال سن داشته‌اند.

جدول ۳: یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین احساس معنا در زندگی و

حس انسجام با رشد پس از سانحه

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. وجود معنا	۱۹/۰۱	۳/۲۳۰	۱					
۲. جست‌وجوی معنا	۲۲/۱۸	۳/۱۰۰	۰/۴۹۴**	۱				
۳. احساس معنا در زندگی	۴۱/۳۰	۵/۴۷۲	۰/۸۷۰**	۰/۸۵۸**	۱			
۴. قابل درک بودن	۱۸/۸۶	۴/۱۵۱	۰/۴۹۸**	۰/۵۱۳**	۰/۵۸۵**	۱		
۵. قابل مدیریت بودن	۱۵/۲۰	۲/۷۹۹	۰/۲۲۵**	۰/۳۸۱**	۰/۲۹۲**	۰/۲۹۰**	۱	
۶. معنی‌دار بودن	۲۰/۰۹	۴/۷۵۹	۰/۴۹۱**	۰/۵۲۳**	۰/۵۸۳**	۰/۶۳۵**	۰/۳۲۴**	۱
۷. حس انسجام	۵۴/۱۵	۹/۳۹۰	۰/۵۳۶**	۰/۵۷۵**	۰/۶۴۳**	۰/۸۵۰**	۰/۵۹۱**	۰/۸۸۴**
۸. شیوه‌های جدید	۱۶/۷۳	۳/۴۱۲	۰/۳۸۵**	۰/۳۴۱**	۰/۴۰۳**	۰/۳۹۴**	۰/۲۹۶**	۰/۳۸۱**
۹. ارتباط با دیگران	۲۴/۱۸	۴/۱۲۸	۰/۴۰۱**	۰/۳۶۸**	۰/۴۳۳**	۰/۴۲۵**	۰/۳۳۷**	۰/۳۹۳**
۱۰. قدرت شخصی	۱۱/۴۷	۳/۰۵۹	۰/۳۴۴**	۰/۳۱۵**	۰/۳۵۷**	۰/۳۴۰**	۰/۳۰۵**	۰/۳۳۳**
۱۱. ارزش زندگی	۹/۶۹	۲/۲۹۵	۰/۳۷۴**	۰/۳۲۹**	۰/۳۸۰**	۰/۳۶۸**	۰/۳۲۰**	۰/۳۵۶**
۱۲. تغییر معنوی	۵/۸۱	۱/۱۴۸	۰/۳۳۹**	۰/۳۱۰**	۰/۳۴۶**	۰/۳۴۳**	۰/۲۸۷**	۰/۳۲۹**
۱۳. رشد پس از سانحه	۶۷/۸۸	۹/۴۹۹	۰/۴۳۷**	۰/۴۱۱**	۰/۴۹۰**	۰/۴۸۷**	۰/۳۵۳**	۰/۴۷۳**

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱. وجود معنا	۱۹/۰۱	۳/۲۳۰							
۲. جست‌وجوی معنا	۲۲/۱۸	۳/۱۰۰							
۳. احساس معنا در زندگی	۴۱/۳۰	۵/۴۷۲							
۴. قابل درک بودن	۱۸/۸۶	۴/۱۵۱							
۵. قابل مدیریت بودن	۱۵/۲۰	۲/۷۹۹							
۶. معنی‌دار بودن	۲۰/۰۹	۴/۷۵۹							
۷. حس انسجام	۵۴/۱۵	۹/۳۹۰	۱						
۸. شیوه‌های جدید	۱۶/۷۳	۳/۴۱۲	۰/۴۴۲**	۱					
۹. ارتباط با دیگران	۲۴/۱۸	۴/۱۲۸	۰/۴۵۱**	۰/۵۷۳**	۱				
۱۰. قدرت شخصی	۱۱/۴۷	۳/۰۵۹	۰/۳۹۳**	۰/۶۱۸**	۰/۵۴۵**	۱			
۱۱. ارزش زندگی	۹/۶۹	۲/۲۹۵	۰/۴۱۱**	۰/۴۸۲**	۰/۶۱۴**	۰/۵۳۷**	۱		
۱۲. تغییر معنوی	۵/۸۱	۱/۱۴۸	۰/۳۸۸**	۰/۵۱۷**	۰/۵۵۲**	۰/۴۴۶**	۰/۴۱۶**	۱	
۱۳. رشد پس از سانحه	۶۷/۸۸	۹/۴۹۹	۰/۵۶۰**	۰/۷۲۴**	۰/۸۱۲**	۰/۷۷۹**	۰/۶۸۰**	۰/۷۴۵**	۱

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول تمامی ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین احساس معنا در زندگی و حس انسجام با رشد پس از سانحه مثبت در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار بود و مثبت بودن ضرایب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین احساس معنا در زندگی و حس انسجام با رشد پس از سانحه ارتباط مستقیم وجود دارد ($p < 0.01$).

به منظور پیش‌بینی رشد پس از سانحه از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۸۶۰) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود

هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه، هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۴: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی رشد پس از سانحه از طریق حس انسجام

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						Beta	B		
۰/۰۱	۵۳/۳۴۰	۰/۳۱۶	۰/۵۶۲	۰/۰۰۱	۱۳/۴۲۷		۲/۷۰۳	۳۶/۲۹۹	ثابت
				۰/۰۰۱	۴/۹۱۵	-۰/۲۸۵	-۰/۱۳۳	-۰/۶۵۱	قابل درک بودن
				۰/۰۰۱	۴/۱۳۳	-۰/۱۹۶	-۰/۱۶۱	-۰/۶۶۴	قابل مدیریت بودن
				۰/۰۰۱	۳/۹۱۶	-۰/۲۲۹	-۰/۱۱۷	-۰/۴۵۸	معنی‌دار بودن

در جدول ۴ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۵۳/۳۴۰ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود، که نشان داد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به رشد پس از سانحه را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۳۱۶ به دست آمد که نشان داد مؤلفه‌های حس انسجام، ۶/۳۱ درصد از واریانس رشد پس از سانحه را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن ($\beta=۰/۲۸۵, p<۰/۰۱$)، قابل مدیریت بودن ($\beta=۰/۱۹۶, p<۰/۰۱$) و معنی‌دار بودن ($\beta=۰/۲۲۹, p<۰/۰۱$) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری رشد پس از سانحه در بهبود یافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه شیوه‌های جدید از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۴۴) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۵: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه شیوه‌های جدید از طریق حس انسجام

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						Beta	B		
۰/۰۱	۳۷/۲۷۷	۰/۲۹۸	۰/۵۴۵	۰/۰۰۱	۱۱/۴۰۳		۳/۲۰۰	۳۶/۴۸۹	ثابت
				۰/۰۰۱	۵/۰۷۴	-۰/۳۳۳	-۰/۱۶۰	-۰/۸۱۱	قابل درک بودن
				۰/۰۰۴	۲/۹۴۲	-۰/۱۶۲	-۰/۱۹۳	-۰/۵۶۹	قابل مدیریت بودن
				۰/۰۰۶	۲/۷۷۹	-۰/۱۸۴	-۰/۱۳۶	-۰/۳۷۸	معنی‌دار بودن

در جدول ۵ مقدار F به دست آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۲۷۷/۳۷ بود که در سطح آلفای کوچکتر از ۰/۰۱ معنی دار بود که نشان می‌دهد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه شیوه‌های جدید را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۲۹۸ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های حس انسجام، ۸/۲۹ درصد از واریانس مؤلفه شیوه‌های جدید را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن (β=۰/۳۳۳, p<۰/۰۱)، قابل مدیریت بودن (β=۰/۱۶۲, p<۰/۰۱) و معنی دار بودن (β=۰/۱۸۴, p<۰/۰۱) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه شیوه‌های جدید رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه ارتباط با دیگران از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۸۳۵) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به دست آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۶: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه ارتباط با دیگران از طریق حس انسجام

مقدار احتمال	مقدار F	R مجذور	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل
						Beta	B	
۰/۰۱	۳۲/۹۷۵	۰/۲۸۸	۰/۵۳۷	۰/۰۰۱	۱۰/۸۱۰	۳/۴۲۷	۳۷/۰۴۳	ثابت
				۰/۰۰۱	۵/۱۰۱	۰/۳۴۸	۰/۱۶۶	قابل درک بودن
				۰/۰۱۶	۲/۴۱۵	۰/۱۳۷	۰/۲۰۷	قابل مدیریت بودن
				۰/۰۰۹	۲/۶۱۷	۰/۱۸۰	۰/۱۴۰	معنی دار بودن

در جدول ۶ مقدار F به دست آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۹۷۵/۳۲ بود که در سطح آلفای کوچکتر از ۰/۰۱ معنی دار بود که نشان می‌دهد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه ارتباط با دیگران را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۲۸۸ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های حس انسجام، ۸/۲۸ درصد از واریانس مؤلفه ارتباط با دیگران را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن (β=۰/۳۴۸, p<۰/۰۱)، قابل مدیریت بودن (β=۰/۱۳۷, p<۰/۰۵) و معنی دار بودن (β=۰/۱۸۰, p<۰/۰۱) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه ارتباط با دیگران رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه قدرت شخصی از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۹۱۰) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۷: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه قدرت

شخصی از طریق حس انسجام

مدل	ضرایب استاندارد نشده		R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد شده	خطای استاندارد	
	B	Beta						
ثابت	۳۴/۹۱۱	۳/۸۱۴	۰/۵۴۹	۰/۰۰۱	۹/۱۵۳			
قابل درک بودن	۰/۸۹۵	۰/۱۸۰		۰/۰۰۱	۴/۹۸۳	۰/۳۵۹		
قابل مدیریت بودن	۰/۵۴۵	۰/۲۳۱		۰/۰۱۹	۲/۳۶۲	۰/۱۴۳		
معنی‌دار بودن	۰/۳۹۳	۰/۱۵۲		۰/۰۱۰	۲/۵۸۲	۰/۱۸۶		

در جدول ۷ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۹۶۷/۳۹ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود، که نشان می‌دهد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه قدرت شخصی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۳۰۲ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های حس انسجام، ۲/۳۰ درصد از واریانس مؤلفه قدرت شخصی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن (β=۰/۳۵۹, p<۰/۰۱)، قابل مدیریت بودن (β=۰/۱۴۳, p<۰/۰۵) و معنی‌دار بودن (β=۰/۱۸۶, p<۰/۰۱) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه قدرت شخصی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه ارزش زندگی از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۹۴۲) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۸: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه ارزش زندگی از طریق حس انسجام

مقدار احتمال	مقدار F	مقدار R	مقدار R	مقدار احتمال	t	ضرایب	ضرایب استاندارد نشده		مدل
						استاندارد شده	B	خطای استاندارد	
						Beta			
۰/۰۱	۲۱/۹۸۲	۰/۲۶۱	۰/۵۱۱	۰/۰۰۱	۸/۹۲۸		۴/۱۱۵	۳۶/۷۳۸	ثابت
				۰/۰۰۱	۴/۳۷۰	۰/۳۱۸	۰/۱۸۹	۰/۸۰۸	قابل درک بودن
				۰/۰۳۸	۲/۰۹۰	۰/۱۳۴	۰/۲۳۵	۰/۴۹۲	قابل مدیریت بودن
				۰/۰۰۸	۲/۶۶۷	۰/۲۰۰	۰/۱۶۱	۰/۴۲۹	معنی‌دار بودن

در جدول ۸ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۹۸۲/۲۱ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه ارزش زندگی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۲۶۱ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های حس انسجام، ۱/۲۶ درصد از واریانس مؤلفه ارزش زندگی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن ($p < ۰/۰۱$)، $\beta = ۰/۳۱۸$ ، قابل مدیریت بودن ($\beta = ۰/۱۳۴$ ، $p < ۰/۰۵$) و معنی‌دار بودن ($\beta = ۰/۲۰۰$ ، $p < ۰/۰۱$) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه ارزش زندگی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه تغییر معنوی از طریق حس انسجام، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۸۱۷) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۹: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه تغییر

معنوی از طریق حس انسجام

مقدار احتمال	مقدار F	مقدار R	مقدار R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل
						Beta	B	خطای استاندارد	
۰/۰۱	۴۲/۶۸۱	۰/۳۱۲	۰/۵۵۸	۰/۰۰۱	۷/۱۰۱		۴/۶۵۱	۳۳/۰۲۴	ثابت
				۰/۰۰۱	۴/۵۹۴	۰/۳۸۳	۰/۲۱۳	۰/۹۷۷	قابل درک بودن
				۰/۰۲۳	۲/۱۴۷	۰/۱۴۷	۰/۲۸۰	۰/۶۰۲	قابل مدیریت بودن
				۰/۰۴۳	۲/۰۴۰	۰/۱۶۹	۰/۱۸۳	۰/۳۷۳	معنی‌دار بودن

در جدول ۹ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با $۴۲/۶۸۱$ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از $۰/۰۱$ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد حس انسجام می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه تغییر معنوی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با $۰/۳۱۲$ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های حس انسجام، $۲/۳۱$ درصد از واریانس مؤلفه تغییر معنوی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه قابل درک بودن ($p < ۰/۰۱$)، $\beta = ۰/۳۸۳$ ، قابل مدیریت بودن ($\beta = ۰/۱۴۷$ ، $p < ۰/۰۵$) و معنی‌دار بودن ($\beta = ۰/۱۶۹$ ، $p < ۰/۰۵$) است. لذا نتیجه گرفته شد که حس انسجام به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه تغییر معنوی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی رشد پس از سانحه از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن ($۱/۸۴۵$) در فاصله $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۰: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی رشد پس از سانحه از طریق احساس معنا در زندگی

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	مقدار احتمال	R	مقدار F	مقدار احتمال	مقدار مجذور R
	B	خطای استاندارد							
ثابت	۳۳/۰۶۵	۳/۴۲۷		۹/۶۴۸	۰/۰۰۱	۰/۴۹۱	۵۵/۰۶۷	۰/۰۱	۰/۲۴۱
وجود معنا	۰/۹۱۰	۰/۱۵۸		۵/۷۵۱	۰/۰۰۱				
جست‌وجوی معنا	۰/۷۸۹	۰/۱۶۵		۴/۷۸۶	۰/۰۰۱				

در جدول ۱۰ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با $۵۵/۰۶۷$ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از $۰/۰۱$ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به رشد پس از سانحه را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با $۰/۲۴۱$ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، $۱/۲۴$ درصد از واریانس رشد پس از سانحه را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($\beta = ۰/۳۰۹$ ، $p < ۰/۰۱$) و جست‌وجوی معنا ($\beta = ۰/۲۵۸$ ، $p < ۰/۰۱$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه شیوه‌های جدید از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن ($۱/۸۱۱$) در فاصله $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت

شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۱: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه شیوه‌های جدید از طریق احساس معنا در زندگی

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						ضرایب استاندارد شده	B		
						Beta	خطای استاندارد		
۰/۰۱	۴۲/۴۳۶	۰/۲۲۰	۰/۴۶۹	۰/۰۰۱	۸/۹۳۳		۳/۷۵۲	۳۳/۵۲۲	ثابت
				۰/۰۰۱	۵/۰۰۴	۰/۲۸۶	۰/۱۷۴	۰/۸۶۹	وجود معنا
				۰/۰۰۱	۴/۶۱۸	۰/۲۶۴	۰/۱۷۴	۰/۸۰۳	جست‌وجوی معنا

در جدول ۱۱ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۴۲/۴۳۶ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه شیوه‌های جدید را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۲۲۰ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، ۲۲ درصد از واریانس مؤلفه شیوه‌های جدید را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($p < ۰/۰۱$, $\beta = ۰/۲۸۶$) و جست‌وجوی معنا ($p < ۰/۰۱$, $\beta = ۰/۲۶۴$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه شیوه‌های جدید رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه ارتباط با دیگران از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۸۳) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۲: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه ارتباط با دیگران از طریق احساس معنا در زندگی

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						ضرایب استاندارد شده	B		
						Beta	خطای استاندارد		
۰/۰۱	۴۵/۹۲۲	۰/۲۳۸	۰/۴۸۸	۰/۰۰۱	۸/۲۷۶		۳/۸۰۱	۳۱/۴۵۷	ثابت
				۰/۰۰۱	۵/۱۱۳	۰/۲۸۹	۰/۱۷۵	۰/۸۹۳	وجود معنا
				۰/۰۰۱	۵/۰۷۰	۰/۲۸۷	۰/۱۷۲	۰/۸۷۱	جست‌وجوی معنا

در جدول ۱۲ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۴۵/۹۲۲ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه

ارتباط با دیگران را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۲۳۸ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، ۸/۲۳ درصد از واریانس مؤلفه ارتباط با دیگران را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($\beta=0/289, p<0/01$) و جست‌وجوی معنا ($\beta=0/287, p<0/01$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه ارتباط با دیگران رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه قدرت شخصی از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۸۲۳) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۳: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه قدرت شخصی از طریق احساس معنا در زندگی

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	R	مقدار احتمال	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل
						Beta	خطای استاندارد B	
۰/۰۱	۳۲/۴۸۹	۰/۱۸۴	۰/۴۲۹	۰/۰۰۱	۹/۱۷۸	۳/۹۵۱	۳۶/۲۵۶	ثابت
				۰/۰۰۱	۴/۵۵۴	۰/۲۶۳	۰/۱۷۴	وجود معنا
				۰/۰۰۱	۴/۳۵۱	۰/۲۵۱	۰/۱۷۲	جست‌وجوی معنا

در جدول ۱۳ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۳۲/۴۸۹ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه قدرت شخصی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۱۸۴ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، ۴/۱۸ درصد از واریانس مؤلفه قدرت شخصی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($\beta=0/263, p<0/01$) و جست‌وجوی معنا ($\beta=0/251, p<0/01$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه قدرت شخصی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه ارزش زندگی از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۱۶) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۴: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه ارزش زندگی از طریق احساس معنا در زندگی

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	مقدار احتمال R	مقدار احتمال t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						Beta	B		
۰/۰۱	۲۹/۶۹۷	۰/۱۷۷	۰/۴۲۱	۰/۰۰۱	۹/۲۳۶		۴/۰۳۳	۳۷/۲۵۱	ثابت
				۰/۰۰۱	۴/۴۳۵	۰/۲۶۰	۰/۱۷۵	۰/۷۷۶	وجود معنا
				۰/۰۰۱	۴/۲۷۳	۰/۳۵۰	۰/۱۶۹	۰/۷۲۳	جست‌وجوی معنا

در جدول ۱۴ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۲۹/۶۹۷ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود، که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه ارزش زندگی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۱۷۷ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، ۷/۱۷ درصد از واریانس مؤلفه ارزش زندگی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($\beta=0/260, p<0/01$) و جست‌وجوی معنا ($\beta=0/350, p<0/01$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه ارزش زندگی رشد پس از سانحه در بهبود یافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

به منظور پیش‌بینی مؤلفه تغییر معنوی از طریق احساس معنا در زندگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۹۶) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۱۵: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی مؤلفه تغییر معنوی از طریق احساس معنا در زندگی

مقدار احتمال	مقدار F	مجذور R	مقدار احتمال R	مقدار احتمال t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
						Beta	B		
۰/۰۱	۲۴/۹۶۰	۰/۱۵۷	۰/۳۹۶	۰/۰۰۱	۹/۴۹۷		۴/۱۲۳	۳۹/۲۴۹	ثابت
				۰/۰۰۱	۳/۷۹۰	۰/۲۲۷	۰/۱۷۸	۰/۶۷۳	وجود معنا
				۰/۰۰۱	۴/۲۳۸	۰/۳۵۴	۰/۱۷۲	۰/۷۲۹	جست‌وجوی معنا

در جدول ۱۵ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۲۴/۹۶۰ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار بود، که نشان می‌دهد احساس معنا در زندگی می‌تواند تغییرات مربوط به مؤلفه تغییر معنوی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۱۵۷ به دست آمد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس معنا در زندگی، ۷/۱۵ درصد از واریانس

مؤلفه تغییر معنوی را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه وجود معنا ($\beta=0/۲۲۷, p<0/۰۱$) و جست‌وجوی معنا ($\beta=0/۲۵۴, p<0/۰۱$) است. لذا نتیجه گرفته شد که احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری مؤلفه تغییر معنوی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۱۶: ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش با متغیر سن

سن		
سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	
۰/۰۱	۰/۴۲۱	احساس معنا در زندگی
۰/۰۱	۰/۳۱۲	حس انسجام
۰/۰۱	۰/۴۷۸	رشد پس از سانحه

در جدول ۱۶ نتایج همبستگی بین متغیرهای معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه با سن آزمودنی‌ها ارائه شده است. تمامی ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه با سن مثبت بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار هستند ($p<0/۰۱$). مثبت بودن ضرایب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه با سن ارتباط مستقیمی وجود دارد و با افزایش سن آزمودنی‌ها، میزان احساس معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۱۷: نتایج آزمون تی مستقل جهت بررسی جنسیت و تفاوت متغیرها بین مردان و زنان

مقدار p	آماره t	میانگین	گروه	متغیر
۰/۶۶۵	۰/۴۲۴	۴۱/۰۹	مرد	احساس معنا در زندگی
		۴۱/۳۴	زن	
۰/۱۴۶	۱/۴۵۶	۵۳/۵۲	مرد	حس انسجام
		۵۴/۹۹	زن	
۰/۸۵۹	۰/۱۷۸	۶۷/۸۰	مرد	رشد پس از سانحه
		۶۷/۹۸	مرد	

در جدول ۱۷ نتایج آزمون تی مستقل جهت بررسی تفاوت معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه بین مردان و زنان ارائه شده است. با توجه به معنی‌دار نبودن آماره‌های به‌دست‌آمده می‌توان نتیجه گرفت که بین معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه در مردان و زنان تفاوتی وجود ندارد ($p>0/۰۵$).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه و سهم پیش‌بینی‌کنندگی احساس معنا در زندگی و حس انسجام در رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا انجام شد. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن بود که مؤلفه‌های

احساس معنا در زندگی به شکل مثبت و معنی‌داری رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا در شهر ایلام را پیش‌بینی می‌کنند. به عبارت دیگر یافته‌ها حاکی از آن بود که بهبودیافتگان کرونایی هرچه احساس معنای بالاتری در زندگی داشته باشند، رشد بیشتری را بعد از تجربه کرونا ادراک کرده‌اند.

در ارتباط با معنادار بودن پیش‌بینی رشد پس از سانحه بهبودیافتگان کرونا بر اساس احساس معنا در زندگی، بررسی‌های پژوهشی نشان داد که این یافته تا حدی با نتایج حاصل از پژوهش‌های ساریزاده و همکاران (۱۳۹۸)، سیدمحمودی و همکاران (۱۳۹۸)، و تدسچی و کالهنون (۲۰۰۴) همخوانی دارد. رشد پس از سانحه تا حد زیادی تحت تأثیر باورها و نگرش افراد نسبت به زندگی قرار دارد. افرادی که روحیه معنوی بالایی دارند و زندگی را به‌عنوان فرایندی معنادار و با ارزش برای خویشتن تعریف می‌کنند، در قیاس با سایر افراد رشد بیشتری را بعد از تجربه بحران‌های مختلف نظیر بیماری‌های صعب‌العلاج تجربه می‌کنند (ساریزاده و همکاران، ۱۳۹۸). سیدمحمودی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود تصریح کردند اینکه فرد چه تغییر و تحولاتی را بعد از مواجهه با رویدادهای استرس‌زا تجربه می‌کند، تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که یکی از آن‌ها توانمندی‌های روان‌شناختی وی و همچنین احساس ارزشمندی است که در خلال آن ادراک می‌کند. تدسچی و کالهنون نیز در پژوهشی که در سال (۲۰۰۴) درباره رشد پس از سانحه انجام دادند تأکید کردند که ارزشمندی دانستن یا ندانستن این تجارب، تعیین می‌کند که چه تأثیراتی بر سلامت و کارکرد فرد داشته باشند. وقتی فرد این رویدادهای استرس‌زا را ارزشمند تلقی بکند مسلماً نه‌تنها بهتر با آن کنار می‌آید بلکه رشد بیشتری را در این مسیر تجربه می‌کند. داشتن احساس معنا در زندگی فرد را نسبت به خویشتن و آینده خود امیدوار می‌کند و باعث می‌شود از آنچه هست بسیار خوشنود باشد. فردی که فاقد احساس معنا است، امیدوی به زندگی خود و بهبودی اوضاع ندارد و در این مسیر تلاش چندانی نمی‌کند؛ زیرا بر این عقیده است که هر اندازه هم تلاش کند باز به نتیجه مطلوبی نخواهد رسید (کینگ و هیکس، ۲۰۲۱). وقتی فرد فاقد احساس معنا در زندگی، دچار بحران یا بیماری شود، به‌سرعت دچار درماندگی شده و دنیای ذهنی‌اش مملو از افکار منفی می‌شود. این درماندگی و غرق شدن در افکار منفی سبب می‌شود که سرعت بهبودی‌اش تا حد زیادی کاهش پیدا کند و طیفی از ناراحتی‌های روان‌شناختی و جسمانی در او بروز کند. نمی‌توان انتظار داشت که سرعت بهبودی در این گروه از افراد، خوب باشد و بعد از رهایی از بیماری در زمان مطلوب به وضعیت طبیعی زندگی بازگردند. بیماران کرونایی که احساس معنای زیادی داشتند تحت تأثیر امیدوی که به زندگی دارند تمامی تلاش خود را جهت بهبودی به کار می‌گیرند. این افراد مشکلات را به‌عنوان بخشی طبیعی از زندگی می‌نگرند و بر این باور هستند که مواجهه با رنج می‌تواند موجبات پیشرفت و تحول بیشتر را فراهم کند. بیماران کرونایی که بعد از رهایی از این بیماری به وضعیت طبیعی زندگی بازگشته و نگریشان نسبت به زندگی مثبت‌تر شده بود و همچنین تحولات مثبت زیادی در خود و زندگی خود ایجاد کرده بودند، احساس معنای بالایی داشتند. حرکت در مسیر بهبودی و تحولات مثبت، مستلزم این است که فرد از زندگی خود رضایت بالایی داشته باشد و اهداف ارزشی زیادی برای خود تعیین کرده باشد. وجود هدف و معنا در زندگی سبب می‌شود که فرد پیوسته در مسیر پیشرفت و تحول گام بردارد و بالعکس فرد فاقد هدف و معنا در زندگی، هیچ دلیلی برای رنج کشیدن و دست‌یابی به تحولات بیشتر ندارد و از این رو یا وارد این مسیر نمی‌شود یا اگر وارد شود اقدام چندانی نمی‌کند.

درباره نقش حس انسجام در پیش‌بینی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان از کرونا، مطالعه حاضر نشان داد که هرچه افراد احساس انسجام بالاتری داشته باشند، میزان رشدشان پس از بهبودی از کرونا در سطح بالاتری قرار دارد و بالعکس. در ارتباط با معنادار بودن پیش‌بینی رشد پس از سانحه در بهبودیافتگان کرونا براساس احساس انسجام، بررسی‌های پژوهشی نشان داد که این یافته تا حدی با نتایج حاصل از پژوهش‌های مرادی و همکاران (۱۳۹۷)، و حسین‌پور و صادقی‌فرد (۱۴۰۰) همخوانی دارد. احساس انسجام و برخورداری از کارکرد منسجم در ابعاد مختلف شناختی، رفتاری و هیجانی در مادران دارای کودکان مبتلا به ناتوانی سبب شده بود که این گروه در خلال فرایند مراقبت رشد بسیار زیادی را تجربه کنند و در بسیاری از ابعاد روان‌شناختی توانمندی‌هایشان تقویت شود (مرادی و همکاران، ۱۳۹۷). حسین‌پور و صادقی‌فرد در پژوهشی که در سال (۱۴۰۰) انجام دادند تصریح کردند که نوع راهبردهای مقابله‌ای افراد با مسائل رنج‌آور و پراسترس زندگی نقش زیادی در تأثیر این رویدادها بر آن‌ها دارد. معمولاً گروهی که منسجم‌تر با رویدادهای تنش‌زا مواجه می‌شوند در قیاس با سایر افراد تنش‌های کمتری را تجربه می‌کنند و از سوی دیگر رشد بیشتری را ادراک می‌کنند (بریدی‌چریستین‌سن^{۲۰} و همکاران، ۲۰۲۱). عبور از مشکلات تا حد زیادی به دیدگاه و نگرش فرد نسبت به خویشتن و نحوه مواجهه او با مشکلات بستگی دارد (نریمانی و غفاری، ۱۳۹۵). فردی که احساس انسجام بالایی دارد بر این عقیده است که بر خویشتن و تمامی جنبه‌های زندگی کنترل دارد و به‌خوبی می‌تواند آن را مدیریت کند. این گروه از افراد، هنگام مواجهه با مشکلات تمامی توان و انرژی خود را برای گذار از آن به کار گرفته و بر این عقیده هستند که می‌توانند به‌صورت سازنده‌ای از آن عبور کنند. افرادی که توانستند از بیماری کرونا عبور کنند و بعد از رهایی تحولات و تغییرات مثبت زیادی را در خویشتن ایجاد کنند، احساس انسجام بالایی داشتند. این گروه، کاملاً به خود اعتماد داشتند و معتقد بودند که به سهولت می‌توانند از این بیماری رهایی یابند. چنین دیدگاه مثبتی، نقش زیادی در تقویت توان آن‌ها برای تحمل درد و رنج ناشی از بیماری داشت و همچنین به یک محرک برای پیشرفت و تغییرات مثبت در زندگی بعد از رهایی از بیماری مبدل شد. فردی که احساس انسجام بالایی ندارد، اعتماد چندانی به کارآمدی خود نداشته و بر این عقیده است که نمی‌تواند در روند و کلیت زندگی خود تغییرات مثبتی ایجاد کند. این افراد به‌طور کامل خود را رها کرده و زندگی خویش را به شرایط بیرونی سپرده‌اند. درماندگی درونی‌شده در این گروه عاملی است که مانع عبور سازنده آن‌ها از مشکلات می‌شود و این اجازه را به آن‌ها نمی‌دهد که برای پیشرفت در زندگی برنامه‌هایی سازنده طراحی کنند و سپس متعهدانه آن را اجرا کنند. از این روی بدیهی است که فرد دارای انسجام بالا، رشد پس از حادثه زیادتری را نسبت به فرد فاقد احساس انسجام تجربه کند. درباره ارتباط سن با متغیرهای مورد بررسی، نتایج حاصله نشان داد که هرچه سن اعضای نمونه بیشتر بود احساس معنا و انسجام بیشتری داشتند و این موضوع رشد پس از سانحه بیشتری را در آن‌ها به دنبال داشت. به‌عبارتی بالا رفتن سن نه‌تنها با افزایش احساس معنا و انسجام در افراد همراه بود، بلکه رشد پس از سانحه بیشتری را نیز پیش‌بینی می‌کرد. این نکته ممکن است به این دلیل باشد که افزایش سن با رشد شناختی و اصلاح جهان‌بینی افراد همراه است. هرچه سن افراد افزایش پیدا کند در مواجهه با رویدادهای مختلف زندگی سازنده‌تر برخورد می‌کنند و به‌صورت مطلوب‌تری آن را مدیریت می‌کنند (محمدزاده، ۱۳۹۰).

کم بودن سن، توان مواجهه سازنده با رویدادهای پراسترس را کاهش می‌دهد و به این شکل مانع از آن می‌شود که افراد رشد مطلوب و سازنده‌ای را در این مسیر تجربه کنند.

نکته درخور توجه دیگری که طی یافته‌ها آشکار شد این بود که بین معنا در زندگی، حس انسجام و رشد پس از سانحه در مردان و زنان تفاوتی وجود ندارد. در واقع پیش‌بینی رشد پس از سانحه براساس معنا در زندگی و حس انسجام از جنسیت مشارکت‌کنندگان به‌صورت معنی‌داری تأثیر نپذیرفت و تفاوت معنی‌داری درباره ارتباط بین متغیرها در زنان و مردان مشاهده نشد. داشتن معنا در زندگی و احساس انسجام متغیرهایی هستند که چندان تحت تأثیر جنسیت قرار ندارند و جنسیت نقش معناداری در تعیین میزان و کیفیت آن‌ها ندارد. هرچه میزان احساس معنا و حس انسجام در زنان یا مردان بیشتر باشد، رشد بیشتری را بعد از تجربه سوانح استرس‌آور تجربه می‌کنند. به‌طور کلی اینکه فرد تا چه اندازه در طول زندگی خود احساس معنا می‌کند و یا تا چه حد از حس انسجام برخوردار هستند ارتباطی به جنسیت ندارد. در واقع این دو متغیر بدون تأثیرپذیری از جنسیت افراد، در پیش‌بینی میزان رشد پس از سانحه نقش ایفا می‌کنند.

در پژوهش حاضر بازه سنی مشارکت‌کنندگان مابین ۲۰ تا ۵۰ سال بود و افراد زیر ۲۰ سال و ۵۰ سال در نمونه قرار نداشتند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی نقش احساس انسجام و احساس معنا در پیش‌بینی رشد پس از سانحه افراد سنین کمتر از ۲۰ سال و بالاتر از ۵۰ سال نیز مورد ارزیابی قرار گیرد. از سوی دیگر طی این پژوهش با اینکه نمونه دارای زن و مرد بود ولی نتایج به‌صورت ترکیبی ارائه شد و تجزیه و تحلیل با تفکیک جنسیتی مورد توجه قرار نگرفته است. از این روی تفاوت‌های جنسیتی و تأثیر آن بر رابطه بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک روشن نشده است. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی ارتباط بین متغیرهای فوق‌الذکر در دو گروه زنان و مردان مورد ارزیابی قرار گیرد و نتایج با یکدیگر مقایسه شوند. همچنین مراکز مشاوره و روان‌درمانی فعال در سطح بیمارستان‌ها می‌توانند برای کاهش تأثیرات مخرب بیماری کرونا بر روی بیماران و افزایش رشد پس از تجربه این بحران، با تکیه بر برنامه‌هایی ویژه زمینه را برای تقویت احساس انسجام و همچنین احساس معنای این گروه طراحی و اجرایی کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Infectious	11. Kuwato, M., & Hirano
2. Andersen, Rambaut, Lipkin, Holmes & Garry	12. Corvo, E., & De Caro
3. Home quarantine	13. Feeling meaningful in life
4. Singhal	14. King, L. A., & Hicks
5. Post-Traumatic Growth	15. Frankel
6. Marziliano, A., Tuman, M., & Moyer	16. Meaning of Life Questionnaire
7. Kashdan, T. B., & Kane	17. Steger, M. F. Frazier, P. Oishi, S. & Kaler
8. Vazquez C., & Valiente	18. Antonovsky Coherence Questionnaire
9. Sense of Cohesion	19. Tedeschi & Calhoun
10. Bryde Christensen	20. Bryde Christensen

منابع

براتی سده، ف. (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی مداخلات روان‌شناسی مثبت‌گرا در افزایش شادی و نشاط و معنا در زندگی و کاهش افسردگی. پایان‌نامه دکترای تخصصی در روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

پورحسین، ر.، احسانی، س.، انسانی مهر، ن.، و نبی‌زاده، ر. (۱۳۹۷). بررسی رابطه برآورده شدن نیازهای اساسی روان‌شناختی و رضایت از زندگی: نقش واسطه‌های انگیزش پیشرفت و سرمایه‌های روان‌شناختی. *روان‌شناسی تربیتی (روان‌شناسی و علوم تربیتی)*، ۱۴(۵۰)، ۷۱-۸۷.

جباری فرخی، م.، حسینی، ه.، و یگانه، ر. (۱۴۰۰). تحلیل تأثیرات همه‌گیری کرونا بر پایداری اجتماعی (نمونه موردی: محدوده بافت فرسوده ارومیه). *مجله پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۹(۴)، ۱۱۷۳-۱۱۴۹.

حجی‌زاده رستم‌لو، ر.، طهرانی زاده، م. (۱۳۹۶). رابطه معنای زندگی و هویت اجتماعی با احساس تنهایی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج. *کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و رفتاری، دانشگاه پیام نور، دانشکده روان‌شناسی، کرج. در دسترس در:*

<https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=91579>

حسین‌پور، ا.، و صادقی‌فرد، م. (۱۴۰۰). رابطه راهبردهای مقابله‌ای و رشد پس از سانحه در بهبود یافتگان کرونا. نخستین کنفرانس ملی آینده‌پژوهی، علوم تربیتی و روان‌شناسی، شیراز. در دسترس در:

<https://civilica.com/doc/1245868>

ساریزاده، م.، حیدرزاده، م.، و قهرمان‌زاده، م. (۱۳۹۸). بررسی رشد پس از سانحه بر اساس نشانگان افت روحیه و مقابله مذهبی در بیماران مبتلا به سرطان مراجعه‌کننده به مرکز تخصصی رادیوتراپی و آنکولوژی رضا (ع) مشهد در سال ۱۳۹۷: یک مطالعه توصیفی. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۸(۶)، ۵۵۲-۵۷۷.

سیدمحمودی، س.، رحیمی، چ.، و محمدی جابر، ن. (۱۳۹۲). ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه رشد پس از سانحه. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۳(۱۲)، ۱۰۸-۹۳.

کریمی، ج. (۱۳۹۹). مرور همه‌گیرشناسی پاندمی کرونا ویروس جدید تا ۲۵ اسفند ۱۳۹۸. *مجله دانشکده پزشکی اصفهان*، ۳۸(۵)، ۲۳-۱۴.

محمدزاده، ع. (۱۳۹۰). بررسی ویژگی‌های روانسنجی آزمون ۱۳ پرسشی حس انسجام آنتونوسکی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی. دانشگاه پیام نور، تهران.

مصرآبادی، ج.، استوار، ن.، و جعفریان، س. (۱۳۹۲). بررسی روایی سازه و تشخیصی پرسش‌نامه معنا در زندگی در دانشجویان. *مجله علوم رفتاری*، ۷(۱)، ۸۳-۹۰.

مردی، آ.، بحرینی، م.، فرهادی، ا.، و میرزایی، ک. (۱۳۹۷). رابطه رشد پس از سانحه با سبک‌های مقابله‌ای و حس انسجام در مادران دارای فرزند مبتلا به ناتوانی، هفتمین سمینار بین‌المللی سلامت زنان، شیراز. در دسترس در:

<https://civilica.com/doc/874930>

نریمانی، م.، و غفاری، م. (۱۳۹۵). بررسی ارتباط حس انسجام، خوددلسوزی و هوش شخصی با افسردگی پس از زایمان زنان. *پژوهش پرستاری*، ۱۱(۱)، ۳۳-۲۵.

Abedini, A., Hasani, H., Jabbari Farrokhi, M., Yeganeh, R. (2022). Analysis of Corona Epidemic Effects on Social Sustainability (Case Study: Urmia Worn Tissue Area). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(4), 1149-1173 [in Persian].

Andersen, K. G., Rambaut, A., Lipkin, W. I., Holmes, E. C., & Garry, R. F. (2020). The proximal origin of SARS-CoV-2. *Nature medicine*, 26(4), 450-452.

Antonovsky, A. (1993). The structure and properties of the sense of coherence scale. *Social science & medicine*, 36(6), 725-733.

- Barati Sedeh, F. (2009). Evaluation of the effectiveness of positive psychology interventions in increasing happiness and vitality and meaning in life and reducing depression. PhD thesis in psychology; Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University [in Persian].
- Bryde Christensen, A., Wahrén, S., Reinholt, N., Poulsen, S., Hvenegaard, M., Simonsen, E., & Arnfred, S. (2021). "Despite the Differences, We Were All the Same". Group Cohesion in Diagnosis-Specific and Transdiagnostic CBT Groups for Anxiety and Depression: A Qualitative Study. *International journal of environmental research and public health*, 18(10), 5324-5335.
- Frankel, E. N. (1984). Lipid oxidation: mechanisms, products and biological significance. *Journal of the American Oil Chemists' Society*, 61(12), 1908-1917.
- Hajizadeh Rostamloo, R., Tehranizadeh, M. (2017). The relationship between the meaning of life and social identity with the feeling of loneliness of students of Islamic Azad University, Karaj Branch. International Conference on Psychology, Educational and Behavioral Sciences, Payame Noor University, Faculty of Psychology, Karaj [in Persian]. Retrievable from: <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=91579>
- Hosseinpour, A., & Sadeghifard, M. (2022). Relationship between coping strategies and post-traumatic growth in coronary heart disease. First National Conference on Futurology, Educational Sciences and Psychology, Shiraz [in Persian]. Retrieved from: <https://civilica.com/doc/1245868>
- Karimi, J. (2020). Cognitive epidemic review of the new corona virus pandemic until March 16, 2017. *Journal of Isfahan Medical School*, 38 (5), 14-23 [in Persian].
- Kashdan, T. B., & Kane, J. Q. (2011). Post-traumatic distress and the presence of post-traumatic growth and meaning in life: Experiential avoidance as a moderator. *Personality and individual differences*, 50(1), 84-89.
- King, L. A., & Hicks, J. A. (2021). The science of meaning in life. *Annual Review of Psychology*, 72, 561-584.
- Marziliano, A., Tuman, M., & Moyer, A. (2020). The relationship between post-traumatic stress and post-traumatic growth in cancer patients and survivors: A systematic review and meta-analysis. *Psycho-Oncology*, 29(4), 604-616.
- Misrabadi, J., Ostvar, N., and Jafarian, S. (2013). Structural and diagnostic validity of meaningful life questionnaire in students. *Journal of Behavioral Sciences*. 7 (1), 83-90 [in Persian].
- Mohammadzadeh, A. (2011). Evaluation of psychometric properties of the 13-question test of Antonowski's sense of cohesion. Master Thesis in Psychology. Payam Noor university of Tehran [in Persian].
- Moradi, A., Bahraini, M., Farhadi, A., & Mirzaei, K. (2018). Relationship between post-traumatic growth and coping styles and sense of cohesion in mothers with children with disabilities, 7th International Seminar on Women's Health, Shiraz [in Persian]. Retrievable from: <https://civilica.com/doc/874930/>
- Narimani, M., and Ghaffari, M. (2016). Investigating the relationship between sense of cohesion, self-compassion and personal intelligence with postpartum depression in women. *Nursing research*, 11 (1), 25-33 [in Persian].
- purhossein, R., Ehsani, S., ensanimehr, N., Nabizadeh, R. (2019). Investigating the relationship between the satisfaction of basic psychological needs and satisfaction with life: the mediating role of motivation and psychological capital. *Educational Psychology*, 14(50), 71-87 [in Persian].
- Sarizadeh, M., Heidarzadeh, M., & Ghahramanzadeh, M. (2019). Evaluation of post-traumatic growth based on demoralization and religious coping symptoms in cancer

- patients referred to Reza (AS) Radiotherapy and Oncology Center in Mashhad in 1397: A descriptive study. *Scientific Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 18 (6), 577-552 [in Persian].
- Seyed Mahmoudi, S., Rahimi, C., & Mohammadjaber, N. (2013). Psychometric Properties of Posttraumatic Growth Inventory in an Iranian Sample. *Psychological Methods and Models*, 3(12), 93-108 [in Persian].
- Singhal, T. (2020). A Review of Coronavirus Disease-2019 (COVID-19). *Indian Journal of Pediatrics*, 87(4), 281-286.
- Steger, M. F. Frazier, P. Oishi, S. & Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 80-93
- Tedeschi, R. & Calhoun, L. (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 455-471.
- Tedeschi, R. G. & Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. *Psychological Inquiry*, 15, 1-18.
- Vazquez C., & Valiente, C. (2021). Post-traumatic growth and stress-related responses during the COVID-19 pandemic in a national representative sample: The role of core beliefs about the world and others. *Journal of Happiness Studies*, DOI: 10.1007/s10902-020-00352-3

